

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1 Quomodo beata Virgo materiam ministrauerit conceptioni Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

DISPUTATIO X.

In tres sectiones distributa.

De causis, quæ humanam Christi conceptionem ex Virgine operata sunt.

Quod fuerit in Christo humana conceptio, disputari non oportet, cum in superioribus tractando de ipso Incarnationis mysterio, & de dignitate matris Dei, eiusque virginitate satis ex principiis fidei probatum sit. Quid etiã sit hæc conceptio, disputationem non requirit, cum hæc questio ceteris hominibus communis sit: id verò, quod in Christi conceptione fuit proprium, explicatis causis, & modo eius constabit. Hoc igitur in hac, & in sequenti disputatione præstandum est. Ex quatuor autem causis, quæ ad naturales effectus concurrere solent: finalis in præsentī disputatione clara est. Proximus enim finis huius conceptionis fuit, ut gigneretur homo Deus. Vnde omne id, quod fuit incarnationis finis, potest dici finalis causa huius conceptionis, de qua re in prima q. huius 3. p. facis dictum est. Causa formalis propria, & intrinseca conceptionis huius fuit vera anima rationalis vero corpori humano unita: vnde hoc ipsum corpus, seu materia eius fuit intrinseca materialis causa eiusdem conceptionis, de quibus in q. 4. 5. & 6 huius 3. p. fusè disseruimus, non est ergo, quod sine utilitate eadem repetamus. Idem enim est dicere Verbum assumpsisse verum corpus humanum, veramq; animam rationalem, & dicere hæc intrinseca humanæ conceptionis eius fuisse principia. Superest igitur tantum, ut de causa ministrante materiam, & per modum matris concurrente ac de efficiente causa dicamus.

SECTIO I.

Quomodo B. Virgo materiam ministraverit, ex qua conceptus fuit Christus.

Inquiro potius, quomodo hoc factum sit, quàm an sit factum, qui suppono B. Virginem veram Christi, ac Dei fuisse matrem, hoc enim tãquam primum fundamentum huius materiæ in disp. n. huius tomī tactum, probatumque est. Ex quo nunc infero id, quod de fide etiã certum est, Christum ex substantia Virginis fuisse conceptum: hoc enim necessarium est, ut ipsa fuerit vera eius mater, & propterea dixit Paul. ad Galat. 4. *Misisse Deum filium suum factum ex muliere*, id est, substantia eius. Et eandem vim habet verbum illud ad Rom. 1. *Qui factus est ex semine David secundum carnem*, & illud Angeli, Luc. 1. *Quod enim ex te nascetur sanctum*. Ut enim inquit Athanas. *serm. contra omnes hæreses*, si dixisset, *per te*, verisimile aliquid haberet impudentia eorum, qui dixerunt Verbum transiisse per Virginem tanquam per canalem; ceterum cum dicat, *ex te*, clare demonstrat Verbum assumpsisse ex ea humanum templum. Quod ferè eodem modo ponderauerat Ambros. lib. de Incarn. Dom. sacramento. c. 6. & optime August. afferens prædicta tria testimonia, *serm. 193. de tempore*. Et ad hoc confirmandum valent omnia, quæ supra adduximus, & ad probandum Deiparam esse veram matrem Christi, & ad ostendendum Christum, & Virginem ducere genealogiam ex David. Nam ut rectè dixit Theod. Dia. 2. *si Christus non sumpsit substantiam corpoream ex Virgine, vano sunt omnes promissiones antiquis Patribus factæ*. Nam multo minus sumpsisset ex illis, quia non nisi media Virgine aliquid ab eis accipere potuit: Et hæc etiã ratione dicitur Christus *consensus in antiquis patribus*, i.

Abus, seu, in lumbis eorum, ut citato loco tractauimus. Vnde Aug. lib. 2. de gratia Christi, seu peccato originali. cap. 27. notat, ideo Abraham iussisse seruum suū ponere manum *sub femore suo* ad iurandum Gen. 24. quia caro Christi de illo femore propaganda erat quod etiã notauit Chrys. orat. quadam super illū locum, quæ inter quasdam nondum Latinas factas circumfertur. Deniq; veritas hæc definita est in omnibus concilijs quæ de hac materia tractant. Ephesino Chalced. Quinta Synodo, actio. 8. can. 2. Sexta Synod. act. 11. & act. 13. cap. 2. Lateranensi. sub Martino primo, & alijs, quæ in citatis locis latè adduximus: tradunt etiã frequenter Patres, præsertim videri possunt Damascen. lib. 3. c. 2. & 3. lib. 4. c. 15. & Ambr. dicto lib. de Incarnation. Dominicæ sacramento. c. 9. Aug. contra Epist. fundamenti c. 7. Ratio autem à priori est diuina voluntas, quæ statuit Christi conceptionem, & incarnationem hoc modo fieri. A posteriori verò optima ratio est. Nam si nihil de Virgine erat sumpturus, quorsum per illam transiret, & nasceretur, nisi fortasse, ut nos deciperetur? Nam si B. Virgo nihil de suo in eum transtulit, reuera non peperit filium suum: sed protulit effectum alienum. Coniecturæ autem, seu congruentiæ sunt omnes quibus supra ostendimus decuisse Deum nasci ex femina, & fieri filium eius: itemque ad vincendum demonem oportuisse assumere naturam ex eadē massa quæ in primo homine lapsa fuerat, ut hoc modo medicina esset magis accommodata vulneri, & satisfactio quadam ratione magis propria exhiberetur in ea natura, per quam Deus fuerat offensus. Propter quod ad Hebr. 2. dicitur, *qui sanctificauit, & sanctificauerunt ex vno omnes*, & infra, *Qui a pueri communicauerunt carni, & sanguini, & filius Dei participauit eisdem*.

Secundò ex eodem principio inferitur Christum conceptum esse ex purissimis sanguinibus Beatissimæ Virginis, ipsa suum sanguinem ministrante eo modo, quo veram humanam generationem ex parte matris fieri necesse est, ut explicando art. 5. D. Th. in q. 31. dictum est, & eleganter explicat Sophr. in sua epistola.

Difficultas igitur tantum superest, quomodo potuerit B. Virgo ita ministrare materiam ad Christi conceptionem, ut verè ac propriè maternum concursus hac in parte præstiterit. Et ratio difficultatis est. Primò, ex parte ipsius materiæ, nam aliæ matres partim ministrant sanguinem, partim etiam semen. Nam iuxta Galeni sententiam, lib. 1. de semine, fœtus non tantum formatur ex sanguine tanquam ex materia: sed etiã ex semine foemineo, & virili quoad partes solidiores, quales sunt venæ, arteriæ, nerui, & similes, quæ facilius ex re crassa, & viscosa, cuiusmodi semen est, quam ex sanguine formantur. Quam sententiam Medici, & Philosophi frequentius sequuntur: at B. Virgo non ministravit semen, ergo non habuit plenum concursus maternum in ea conceptione. Et ex parte etiã ipsius sanguinis est difficultas, quia aliæ foeminae ministrant sanguinem menstruum ad formationem fœtus. B. autem Virgo ex purissimis sanguinibus Christum concepit, Denique in modo ministrandi est difficultas, quia aliæ foeminae ministrant modo, & facultate vitali, quia generare, & concipere est actus vitæ vegetatiuæ, qui requirit tempus, successionem, & modum à natura præscriptum: quæ omnia in hac conceptione seruata non sunt, quia (ut disput. sequenti dicemus) Spiritus Sanctus infinita suauitate subito formauit prolem. Nec satisfaciunt, si quis respondeat ut B. Virgo dicatur concepissee Christum ex sua substantia, satis esse, quod ex ipsius sanguine Christi corpus fuerit formatum, quacunque ratione id factum sit. Hoc enim reuera non est satis ad veram conceptionem humanam, neque ut B. Virgo sit verè mater: sicut neque Adam dici potuit pater, aut mater,

To 1. Disp.
2. sect. 3. &
Disp. 5 per
solam.

Christus ex
substantia
Virginis
conceptus.
Gal. 4.

Rom. 1.
Luc. 3.
Athanas.

Ambr.
August.

Theod.

August.

Gen. 24.

Chrysost.

Damasc.

Ambros.

August.

Hebr. 2.

In conce-

ptione Chri-

sti suam

sanguinem

Virgo mi-

nistravit.

Sophron.

Obiectio.

Galen.

Deo.

D.

eo

ed quod Eua fuerit de costa eius formata, nec Beata Virgo diceretur verè peperisse filium, nisi per naturales vias illum emisisset, neque etiam fuisset vera conceptio, si (vt quidam dixerunt) Christi corpus non in vtero, sed in corde, aliaue parte corporis formatum esset. Necessarium ergo est, vt conceptio facta fuerit ex materia à natura determinata ad formationem humanæ prolis, & modo vitali, ac humano, aliàs reuera non fuisset vera conceptio, nec B. Virgo vera mater euasisset.

Respondetur, difficultatem hanc multum ex principijs philosophicis pendere, quæ hoc in loco examinanda non sunt, sed supponenda. Solum oportet vt Theologus aduertat, Philosophiam subditam esse debere, & subordinatam Theologiæ, huius enim veritas certior est, & quodammodo regula philosophicæ veritatis, ita vt nihil possit esse in philosophia verum, quod Theologicis principijs sit contrarium. Duo igitur principia hic certa esse oportet. Alterū est B. Virginem concepisse, integerrima, prorsusq; illibata manente illius virginitate. Alterum ita concepisse, vt propriè, ac verè mater effecta sit: quæ duo in superioribus demonstrata sunt.

Ex his inferitur primò, B. Virginem concepisse filium in vtero, & in loco femineo corporis ad concipiendum foetum à natura destinato. Quod optimè coniungit Caiet. hic q. 31. ar. 5. contra quosdam, quos suo tempore dixisse refert factam esse conceptionem in corde, hoc enim est contra verba Euangelij. *Ecce concipies in vtero*, Luc. 1. & contra illa verba eiusdem Luc. 2. cum Maria desponsata sibi vxore pregnantem. Nam esse pregnantem, verum grauidum manifestè indicat. Quod clarius dixit Matt. 1. *Inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*. Repugnat etiam rationi, & veritati conceptionis, partus, & maternitatis, vt obijciendo tactum est.

Secundo inferitur concurrisse in ea conceptione omnia, quæ necessaria sunt ad humanam, seu maternam filij generationem: & enim aliquid ex necessarijs defuisset, non fuisset vera conceptio.

Ad primam ergo partem difficultatis propositæ respondeo, si semen maternum simpliciter necessarium est ad concipiendum filium, consequenter dicendum esse B. Virginem per naturalem facultatem partem sanguinis in semen conuertisse, idque ad debitum locum conceptionis transmississe. Quod inter Scholasticos absque formidine concedit Rich. in 3. d. 4. art. 2. q. 1. citatur etiam Mantuanus *tractatu de conceptione Christi*: Qui tamen ita senserit, consequenter dicere debet, illam seminis transmissionem factam esse sine vlla inordinatione, & voluptate, aut aliquo motu concupiscentiæ, vel Spiritu Sancto obumbrante, vel quia subito, & absque vlla commotione, naturalium membrorum facta est. Et inde fit, vt nō magis derogat integritati, & puritati virginitatis, quam solius sanguinis transmissio. Vnde etiam dicendum est, quando sancti dicunt formatum esse Christi corpus ex purissimis sanguinibus, vel à maiori, potiori, & certiori parte materiam hanc nominasse, vel certè sub illa necessariam feminis partem comprehendisse, quia semen quodammodo sub sanguine comprehenditur, quia ex sanguine decocto, & depurato conficitur.

Et hæc sententia probabilis est, incerta tamen, neque frequenter in ore veranda, vt Bonauentur. dixit, in 3. d. 4. art. 2. quæst. 1. Vnde satis pium, & probabile etiam est, si quis velit sentire cum D. Thom. hic q. 31. art. 5. ad 3. conceptionem hanc absque vlla feminis transmissione perfectam esse, si propriè, & rigorosè de semine loquamur. Hoc enim dictis Sanctorum, & perfectioni virginitatis magis est consentaneum, & philosophicæ doctrinæ non repugnat, & si repugnaret, potius esset Theologiæ accommodanda, quam è contrario. Primum enim, Arist. 1. de Generat. Animal. cap. 20. & lib. 2. c. 4. in vniuersum negat

fœminam emitte semen, aut ex illo formari foetum: sed solum ex sanguine. Deinde, quamuis totum

hoc Aristoteli non concedamus, est enim creditum difficile, propter rationes, & experimenta, quæ Medici afferunt, licet (inquam) fateamur posse fœminam conficere semen, & illud esse posse partem materiam, ex qua formatur foetus: nihil est tamen, quod nos cogat ad dicendum illud esse simpliciter necessarium ad formationem prolis. Quia cum sanguis, & semen parum in substantia differant, & ex sanguine facile possit elaborari semen, cur non poterit etiam naturali modo fieri, vt quamuis interdum fœmina non emittat semen, si sufficientem sanguinis copiam ministrat, & virile semen sit efficax, ac etiam copiosum, hoc ad naturalem generationem sufficit. Præterea Galenus ait non solum semen fœminæ: sed etiam virile materialiter concurrere ad formationem foetus: non est autem dubium, quin possit interdum vnum esse in maiori quantitate, quam aliud, & è conuerso, ergo eadem ratione, etiam si alterutrum desit quoad materialem partem, vel etiam si sit sterile, vel ita indispotum, vt sit ineptum ad formationem prolis, si tamen ille defectus ex alia parte, vel ex abundantia, & optima qualitate sanguinis suppleatur, id facit, superque erit ad humanam generationem. Denique cum hæc materia sanguinis & seminis respectu prolis sit veluti remota, non est cur applicatio eius in tali dispositione sit simpliciter necessaria. Quia si aliunde ministratur sufficiens materia; per vim formatiuam poterit ea dispositio, quæ necessaria fuerit, effici, ac suppleri. Cum ergo hæc materia necessaria simpliciter non videatur, satis consentaneum est credere, in Beatissima Virgine non fuisse assumptam, sed solum sanguinem, ex quo, sicut Spiritus Sanctus suppleuit id, quod defuit virilis seminis, ita etiam formauit, quidquid ex fœmineo semine formari potest.

Obijci tamen possunt verba Bedæ, lib. 4. in Luc. c. 49. vbi ex professo videtur probare Christum fuisse conceptum ex semine Virginis. *Quæ enim consequentia, inquit, eius lacte credatur nutritus, cuius semen negatur esse conceptus, cum ex vniuerso eiusdemque fontis origine secundum Physicos vterque liquor emanet?* Respondetur ibi solum agere contra hæreticos, vt probet Christum esse conceptum de substantia Virginis, & illam vocat *sementinam materiam*, vt ex verbis antecedentibus constat, & sequentibus, sic enim ait, *Nisi forte putanda est Virgo, sementinam sue carnis materiam nutriendo in carne Dei filio suggerere potuisse, incarnando autem quasi maior, & inusitato miraculo minimè potuiss.* vbi constat per *sementinam materiam* non intelligere semen propriè dictum: non enim illud est, quo nutritur foetus, sed sanguis. Vtrique harum sententiarum est probabilis: dicamus ergo materiam huius conceptionis fuisse sanguinem, nec contendamus, an sanguis ille, quem B. Virgo ad conceptionem Christi ministravit fuerit tantum sanguis rubeus, vel iam ita decoctus, vt albus effectus sit, vel in vtraque dispositione. Siue enim vno, siue altero modo dicatur, nihil virginitati, & puritati Deiparæ derogatur: & sine dubio asserendum est in ea dispositione illum ministrasse, in qua iuxta debitum naturæ ordinem, ministrari à matribus solet: quæ autem sit illa dispositio ex naturali Philosophia petendum est: & tractat prolixè Caieta. 22. q. 134. art. 12.

Ad alteram partem de sanguine menstruo, quidā concedunt, etiam corpus Christi formatum esse ex sanguine menstruo Virginis, Abulen. Matt. 1. q. 25. & Leuit. 12. q. 5. Alij verò negant, quia is sanguis imperfectus est, & quodammodo ad corruptionem tendens, de quo legi potest Caietan. 22. q. 154. articul. 12. Tamen hæc quæstio potest esse de nomine. Certum est enim iuxta veriorem Philosophorum, & Medicorum sententiam, sanguinem, ex quo forma-

Arist.

Semen fœmina non est simpliciter necessarium ad proles formationem sed sufficit sanguinis ministratio

Galen.

B. Virgo in Christi conceptione materiam sanguinis ministrat non seminis.

Abulen.

Caiet.

SECTIO II.

Virum solus Spiritus Sanctus fuerit causa efficiens conceptionis humane Christi ex Virgine.

Christus ex sanguine menstruo Virginis non est formatus.

formatur fœtus, non esse sanguinem corruptum, sed purum, perfectiusque decoctum, vt D. Th. supra q. 31 art. 3. docuit, & ibi ex Arist. Aug. & alijs diximus: quia tamen natura prouidit, vt fœmina propter necessitatem generationis hoc sanguine abundaret, quâdo illi necessarius non est ad formationem, vel nutritionem fœtus, prouidit etiam modum, quo certis, definitisq; temporibus expelleretur, & fortasse quâdo est in eo statu, vt expellendus sit, iam est imperfectus, & ad corruptionem tendens, & quasi excrementum quoddam, & tunc consuevit appellari *Sanguis menstruus*. Et hoc sensu non formatur fœtus ex sanguine menstruo, vt sic, id est in eo statu constituto, formatur tamen ex illomet sanguine, qui nisi formando fœtui deferuieret, menstruus esset.

Ad tertiam difficultatis partem de modo huius conceptionis, dicendum est quæstione sequenti. Et quod ad vim effectricem pertinet, dicemus in sectione sequenti: nunc breuiter responde, in conceptione tres actiones distingui posse. Prima est congregatio sanguinis materni in vtero. Secunda, formatio fœtus remota. Tertia, vltima dispositio, & informatio fœtus. Quod si comprehendamus etiam nutritionem proles, quæ vsq; ad perfectionem, & quasi maturitatem perducitur, id est, vsque ad natiuitatem (nam hæc est veluti perfectio, & consummatio conceptionis) in illa distingui poterunt illæ tres actiones proportionem seruata, quia necesse est, & ministrari nutrimentum, seu materiam nutritionis, & disponi, ac tandem conuerti, & animari: tamen in hac posteriori parte nulla est difficultas: tum quia est veluti extrinseca conceptioni: tum etiam quia post Christum conceptum, reliqua naturali modo perfecta sunt, Virgo enim alimentum præstabat purissimum & perfectissimum eodem genere actionis, & motus, quo alia matres, quia nihil erat quod impediret: neque est vlla ratio, & fundamentum ad miracula non necessaria constringenda. Quod autem pertinet ad tres priores actiones, duæ postremæ non pertinent propriè ad ministrationem materiæ, sed ad formationem, de qua sect. sequenti dicendum est: tantum ergo superest prima actio, quæ naturaliter fit per naturalem facultatem ipsius vteri, qui suscepto virili semine, vel ab illo quasi excitatus, aut fortasse etiam adiutus, statim attrahit ex venis sanguinem formando fœtui conuenientem. Hanc ergo actionem etiam habere potuit Beata Virgo, vt vitali modo hunc sanguinem ministraret, solum duplici ratione fuit illa actio miraculosa. Primò, quia absque susceptione virilis seminis, facer illius venter sanguinem attraxit supplente Spiritu Sancto vim illam, quàm virile semen confert ad huiusmodi actionem, vel certè altiori modo excitando illam facultatem actiuam, vt suam actionem exerceret. Secundò, quia illa attractio multo breuiori tempore, quam naturaliter posset, effecta est. Hæc autem duplex ratio miraculose operandi non est contra rationem veræ generationis, quia non mutauit essentialem rationem illius actionis, nec vitalem modum, sed accidentaliter potius illam perfecit. Et eadem ratione addendum est, si fortasse sanguis Virginis prius non erat satis dispositus ad formationem proles, ea nimirum dispositione, quæ proximè antecedit efficaciam seminis, diuinitus fuisse Virginem confortatam, vt subito illam dispositionem efficeret, impediendo materiæ repugnantiam, vel alio simili modo. Potest autem facillè hoc miraculum euitari, sed dicamus diuina prouidentia factum esse, vt Beata Virginis corpus ita nutriretur, & gubernaretur, vt in eo momento haberet sanguinem rectè præparatum, & aptissimum ad Christi conceptionem.

);(

Non intendimus excludere duas alias Trinitatis personas, supponimus enim opera Trinitatis ad extra esse indiuisa quo ad effectiorem: & ita quamquam appropriatè hoc opus tribuatur Spiritui Sancto: commune tamen esse totius Trinitatis. Sensus ergo quæstionis est, an sit excludendæ omnis alia causa creata proximè efficiens, & solum potest propriè esse quæstio de persona humana, patre scilicet aut matre, quia nulla est alia causa per se, ac propria generationis humanæ.

Supponimus autem secundo, in hac conceptione nullum hominem habuisse efficientiam vllam, quia non est opera viri effecta, & quoad hoc certum est, Spiritum sanctum adhibuisse omnem vim actiuam, quàm virile semen solet in conceptione exercere. Quod totum de hinc certum est, & supra probatum, cum de virginitate Deiparæ ageremus. Tota ergo quæstio ad Virginem reuocatur, an scilicet ipsa operata fuerit effectiue cum Spiritu Sancto, vel solus Spiritus Sanctus sine ipsa.

Suppono autem tertio, in Christi conceptione interuenisse duo, nimirum formationem corporis, vique ad vnionem illius cum anima (quam suppono à solo Deo creari) & vnionem totius humanitatis cum Verbo. Hic non agimus de efficientia huius vnionis quia hæc intrinsecè non spectat ad humanam generationem, & quia de causis eius superius q. 2. dictum est, agimus ergo de actione illa, quæ versatur circa corpus vsq; ad perfectam dispositionem, & vnionem cum anima.

Suppono quarto, B. Virginem habuisse omnem efficientiam, quàm necesse est habere fœminam, vt vera mater sit, vt ex dictis in præcedenti sectione manifestum est. Vnde præter actionem illam antecedentem, quæ mater disponit remote, ministratque materiam (de qua iam diximus) certum videtur habuisse Virginem aliquam actionem quasi concomitantem, quàm sine dubio omnes matres habent, quando in vtero formatur corpus, vt rectè docuit D. Th. in 3. d. q. 2. art. 1. Quia ipse maternus vterus calore suo naturali, & spiritibus vitalibus fouet, & conseruat semen, & multum iuuat ad bonam dispositionem, & complexionem corporis. Quæ actio in alijs fœminis durat per quadraginta, vel octoginta dies vsque ad perfectam conceptionem, Beata autem Virgo quia in ea conceptio subito perfecta est, non ideo priuari debuit hac efficientia, & ideo ei datum est, vt subito efficeret totam illam dispositionem, quam hoc modo, & per has qualitates in naturali tempore effectura erat. Igitur quæstio solum superest de principali illa actione, quæ propriè dicitur formatio fœtus, quæ consistit in organizatione corporis vsque ad vltimam dispositionem.

De qua duplex est Theologorum opinio. Prima affirmat, quidquid est efficientiæ in illa actione, tribuendum esse soli Spiritui Sancto, & Beatam Virginem materiam ministrasse duntaxat. Ita D. Thom. hic & quæstion. sequenti, artic. 4. ad 2. & Caietan. hic, & in 22. quæstio. 154. artic. 12. Richard. in 3. distin. 3. artic. 2. quæst. 2. Capreol. d. 4. & ibi Palud. quæst. 2. in fine, & Marfil. quæst. 5. artic. 2. Fundamentum Philosophicum est, quia putant hi Doctores cum Aristot. 1. de gener. animal. cap. 20. & lib. 2. cap. 4. in omni humana generatione matrem non concurrere actiue, sed solum ministrare materiam: Theologicum autem fundamentum D. Thomæ fuit, ne concederet Virginem in hac conceptione emisisse semen, quia hoc puritati, & virginitati eius derogare videretur. Quod tamen necessarium fuisset, si Beata

D. Thom.
Caiet.
Richard.
Capreol.
Palud.
Marfil.
Aristot.